

O

objektiivinen joukkoviestintä Ilman journalistin henkilökohtaista subjektiivista katsomusta, näkemystä tai asennoitumista tapahtuva joukkoviestintä. Objektiivisessa joukkoviestinnässä on kysymys siitä, miten todenmukaisesti, yleispätevästi, asiallisesti, puolueettomasti tai eivärityneesti joukkoviestintä pystyy kertomaan ympäröivästä todellisuudesta. Objektiivisuus joukkoviestinnässä voidaan jakaa Westerstählin mukaan *asiallisuuteen* (todenmukaisuus, olennaisuus) ja *puolueettomuuteen* (tasapaino ja neutraali esitystapa). *Todenmukaisuudella* tarkoitetaan uutisvälityksen sisällön ja todellisuuden vastaavuutta, joka on jotakin muuta kuin sen antama todellisuuden vaikutelma. *Olennaisuus* merkitsee keskittymistä todellisuuden tärkeimpien eli olennaisimpien puolien kertomiseen tyytymättä mielivaltaisesti tai tarkoitushakuisesti valitsemaan joitakin sinänsä todenmukaisia yksityiskohtia. Objektiivisuuden olemus samoin kuin sen toteutumismahdollisuudet on olleet tiedotustutkimuksen kiistanalaisia kysymyksiä. Eräiden näkemysten mukaan objektiivisuus olisi jo toteutunut, joidenkin toisten mukaan objektiivisuuteen ei koskaan päästä, mutta sitä voidaan silti pitää tavoiteltavana ihanteena. Uutisvälitys on kytkeytynyt voimakkaasti taloudellisiin ja ideologis-poliittisiin eturistiriitoihin, jolloin objektiivisuus saattaa uhata vallitsevia etuja ja arvoja. Lisäksi pyrkimys uutisvälityksen nopeuteen saattaa merkitä tinkimistä asiatietojen luotettavuudesta.

objektiivinen kamera Kuvaus- ja esitystapa, jossa kamera tarkkailee tapahtumia ulkopuolisena katsojan jäädessä enemmänkin sivustaseuraajaksi kameran paikalta.

objektiivinen kuvakulma ks. kuvakulma

objektiivinen lehdistöteoria ks. lehdistöteoriat

objektiivisuuskoodit Esitystavalliset keinot jutun vakuuttavuuden lisäämiseksi. *Laillisuusviittausten* ja *eettisten koodien* avulla esitetään tietoja, jotka ovat ristiriidassa yleisön oikeustajun tai yleisen moraalitajun kanssa. *Ammatillisen käyttäytymisen säännöillä* viitataan ristiriitaan normien ja velvollisuuksien kanssa. *Asiantuntija-arvioiden* kautta kerrottavat asiat voidaan asettaa laajempiin yhteyksiinsä.

obsläs (*observerad läsning*) Lehden lukemistutkimus, joka perustuu yksityiskohtaiseen lukemistapahtuman kirjaamiseen ja jolla pyritään erottamaan lukemista koskevat mielikuvat todellisesta lukemisesta. Tutkimustilanteessa tutkija ja tutkittavana oleva lukija käyvät sanomalehden läpi yhdessä juttu jutulta.

occupational soap Työpaikalle sijoittuva televisiodraama.

off-air Kaikenlainen lähetyksessä tapahtuva toiminta puhe, jota ei sisällytetä itse lähetykseen.

off-camera Kuvan ulkopuolinen tapahtuma (*off camera action*) tai ääni (*off camera sound*).

off-diary piece Toimituksessa ennalta sopimaton uutisaihe, josta toimittaja tekee jutun omaaloitteisesti.

off-line simulaatio Todellisuuden hahmottamiseen liittyvä elokuvan katsojan mentaalinen kyky, joka mahdollistaa myös sepitteen ”todesta ottamisen”. Off-line -toiminnossa katsojat käyttävät täysin kuvitteellisten henkilöiden ja tilanteiden mieltämisessä samoja kykyjä, jotka mahdollistavat orientoitumisen todelliseen maailmaan. Simulaatio tuottaa kuvitelmia, jotka saattavat olla vuorovaikutuksessa muiden mentaalisten toimintojen kanssa ja jopa synnyttää fyysisiä reaktioita kuten jännitystiloja.

off mike / off camera Toiminta ja siihen tv-tuotannossa liittyvät äänet, jotka syntyvät kuvaavan kameran ulkopuolella.

offset Epäsuora laakapainomenetelmä, jossa painokuva painetaan painolevyiltä aluksi kumipeitteiselle sylinterille ja vasta tästä paperille.

off the record ks. journalistiset lähdekoodit

ohesseuranta Televisio-ohjelmien seuraaminen muiden toimintojen kuten lukemisen, siivoamisen tai muiden kotitöiden ohessa.

ohituslinkki ks. hyperlinkki

ohjaaja 1) Radio- tai tv-toimituksen jäsen, jonka tehtävänä on johtaa ja koordinoita suoraa tai nauhoitettavaa ohjelmatyötä sovittamalla yhteen ohjelman eri vaiheet. 2) Elokuva- tai tv-tuotannon taiteellisesta kokonaisuudesta (rooleista, kuvatuista kohtauksista, kuvakoosteista, esittämisestä) vastaava henkilö.

ohjaajan versio Elokuvan ohjaajan, *final cut* –versiosta eroava oma versio, joka saatetaan julkaista markkinointimielessä myöhemmin.

ohjaamo Studion "hermokeskus", jossa toteutetaan suoraa tai nauhoitettua lähetystä koskevat viime hetken ratkaisut. Ohjaamosta on suorat komentoyhteydet lähetykseen osallistuvalla henkilökunnalle. Ohjaamon monitoreista on nähtävillä kaikkien tilanteeseen osallistuvien kameroiden kuvat ja muiden yksiköiden, kuten kuvanauhoitusyksikön ja filmikeskuksen ohjelmaan tarjoamat ja ohjelmaan liitettävät insert-kuvat.

ohjelma 1) Äänenä tai liikkuvina kuvina ilmaistujen verkkoviestien muodostama itsenäinen ja yhtenäinen lähetykokonaisuus, joka esitetään usein omalla otsikolla säännöllisesti, tietynkestoisena ja tietynä aikana. Radion ja television ohjelmatyypit voidaan jakaa esimerkiksi uutisiin, säätiedotuksiin, ajankohtaislähetysiin, dokumenttiohjelmiin, kulttuuriohjelmiin, opetusohjelmiin, palveluohjelmiin, uskonto- ja hartausohjelmiin, radioteatteriin, musiikkiin, puhemusiikkiohjelmiin, puhevihteeseen, urheiluohjelmiin, lasten ja nuorten ohjelmiin sekä paikallisohjelmiin. 2) Tietokoneen ymmärtämien peräkkäisten käskyjen kokonaisuus, joka on suunniteltu tietyn tyyppisen tehtävän suorittamiseen, kuten tekstinkäsittelyyn, taulukkolaskentaan tai esityksen suunnitteluun.

ohjelmakartta Radion kaavio siitä, millaista lähetystä se lähettää milloinkin päivän ja viikon aikana.

ohjelmaloki Yksittäisen televisioaseman päivittäinen ohjelmasuunnitelma, jossa on lueteltu kaikki kyseisen päivän aikana lähetettävät ohjelmaelementit, kuten esimerkiksi ohjelmat, mainokset ja kuulutukset.

ohjelmatoiminta Ohjelmien toimittaminen yleisölle vastaanotettavaksi.

ohjelmaympäristö Useamman televisio-ohjelman muodostama samanhenkinen kokonaisuus, jota hyödynnetään mainosajan myymisessä. Ohjelmien jatkumo muodostaa ympäristön, jossa on mahdollista kaupitella mainosaikaa oletettavasti samantyyppisen kohdeyleisön perusteella. Ohjelmaympäristön (esimerkiksi "viihdeputki" tai "kulttuuritorstai") avulla varmistetaan, että samantyyppinen yleisösegmentti viihtyy pidemmän aikaa kanavalla.

ohjelmapäällikkö ks. toimitus

ohjelmarunko ks. formaatti

ohjelmatoiminnan säännöstö ks. journalistiset normilähteet

ohjelmatoiminta Televisio- tai radio-ohjelman lähettäminen omaan lukuun.

ohjelmatyyppi ks. journalistinen genre

ohjelmisto Joukko tietokoneen toimintaa ohjaavia käyttöjärjestelmä- tai sovellusohjelmia.

oikaisu Joukkoviestimessä julkaistun virheellisen asiatiedon korjaaminen. Journalismin eettisten sääntöjen mukaan oikaisu on tehtävä oma-aloitteisesti tai viimeistään silloin kun se, jota asia koskee, sitä vaatii. Periaatteessa oikaisuvaatimuksen voi tehdä kuka tahansa. Oikaisuvelvollisuus ei ulotu täysin merkityksettämiin virheisiin.

oikaisuoikeus Sananvapaussalissa määritelty yksityisen henkilön, yhteisön, säätiön ja viranomaisen oikeus saada itseään tai toimintaansa koskeva virheellinen tieto oikaistuksi aikakautisessa julkaisussa, verkkojulkaisussa tai ohjelmassa. Edellytyksenä on, että tiedon oikaiseminen ei ole ilmeisen tarpeetonta virheen vähäisyyden vuoksi. Vastaavan toimittajan on julkaistava oikaisu maksutta ja ilman aiheutonta viivytyksiä asianmukaisessa laajuudessa ja samankaltaisella tavalla kuin vastinevaatimuksen perusteena oleva viesti. Oikaisu ei saa olla sisällöltään lainvastainen eikä loukkaava.

oikoluku 1) Käsikirjoituksen ja ladotun tekstin vertaaminen keskenään ladontavirheiden korjaamiseksi. 2) Lehden tietokantaan tallennetun tekstin oikeinkirjoituksen tarkistaminen oikolukuohjelmalla. Toimitustyön teknistyttyä kirjoittavat toimittajat tarkistavat itse tuottamansa aineiston oikeakielisyyden, ja varsinainen oiko- tai oikaisuluku on keskittynyt lehden ulkopuolella tuotettuun aineistoon kuten yleisönosastokirjoituksiin ja ilmoitusaineistoon.

oikovedos Ladotusta käsikirjoituksesta oikolukua varten otettu vedos, johon merkitään virheiden oikaisut ja muut mahdolliset muutokset.

olanylikuva Rajauskuva, jossa kameraa vastapäätä oleva henkilö näkyy toisen olan yli.

omakustanne Tekijänsä omalla taloudellisella riskillään julkaisema tai painattama kirja tai lehti.

ombudsman ks. lukija-asiamies

omnibus 1) Laajalevikkinen lehdistö- tai lehtityyppi, jolla ei ole sosiaalisesti eriytynyttä lukijakuntaa, vaan joka on "kaiken kansan lehti". Suomalaisen sanomalehdistön kehittymiseen sisällöllisesti laatu- ja populaari- ja piirteet (esimerkiksi taitossa) yhdistäväksi omnibus-tyyppiseksi lehdistöksi ovat vaikuttaneet mm. pienet erityislukijamarkkinat. 2) Median markkinointitutkimus, joka tehdään tietyin väliajoin saman perusjoukon parissa ja johon mikä tahansa toimeksiantaja voi tulla mukaan omine kysymyksineen (*omnibus* = linja-auto, johon voi "hypätä kyytiin"). 2) Tietyin väliajoin toistuva mediatutkimus saman perusjoukon piirissä, johon mikä tahansa yritys voi tulla mukaan omine kysymyksineen (*omnibus* = linja-auto, johon voi "hypätä kyytiin"). 3) Yksiin kansiin koottu, yhden tai useamman kirjoittajan tuottamien artikkelien tai tarinoiden kokoelma.

omnimax Täydellisen 180 asteen näkökentän tarjoava elokuvan projektorijärjestelmä.

on background ks. journalistiset lähdekoodit

on-camera Elokuvan toiminta, joka tapahtuu kameran kuvaamalla alueella ja etäisyydellä.

on-demand –tuotanto Verkkopalvelujen ja -tuotteiden saatavuus aika- tai paikkariippumattomasti erätuotannon sijasta.

on diary – off diary Toimituksella etukäteen tiedossa oleva ja aikataulutettu uutisaihe – yllättävä uutisaihe, johon toimitus ei ole osannut varautua.

online-journalismi ks. verkkournalismi

online-offline –jakelu Median lopputuotteiden reaaliaikainen (radio, tv, internet) ja tallennemuotoinen (painetut mediatuotteet) jakelu.

one-liner Näyttelijän lyhyt, usein ironinen tai humoristinen repliikki elokuvassa.

on spec Varajuttu, joka julkaistaan vain jos juttupulaa ilmenee.

on the air Ilmaisu radio- tai tv-ohjelman käynnissä olevasta lähetyksestä.

on the record ks. journalistiset lähdekoodit

on-screen Elokuvan tapahtuma tai toiminta, jonka yleisö voi nähdä valmiissa filmiesityksessä.

on the spot Vaikutelma toimittajan läsnäolonsa kirjoittamassaan tai kertomassaan jutussa.

opasiteetti Painopaperin läpikuultamattomuus (läpinäkymättömyys).

op ed ks. opposite editorial

open access Vapaa aineisto, esimerkiksi internetin kautta haettava tieteellinen aikakauslehti.

open ender 1) Illan päätteeksi lähetetty, useimmiten keskusteluista koostuva tv- tai radio-ohjelma, jonka päättymisen ajankohtaa ei ole määritelty tarkasti etukäteen. 2) Jatkuva uutislähetys jostakin erittäin tärkeästi tapahtumasta, joka jatkuu toistaiseksi ja estää seuraavien, aiemmin suunniteltujen ohjelmien esittämisen.

OOV (*out of vision*) Käsikirjoituksen kohtaukseen tehty merkintä, jossa kuvatun henkilön puhe kuuluu ulkopuolisesta, tapahtuvaa selostavasta *voice-over*-äänilähteestä.

open format Taittotyylillä ilman palstojen välisiä linjoja.

op format (*optimum*-) Optimaalisin sivun formaatti, esimerkiksi broadsheet-sivulla kuusipalstainen.

opposite editorial Kolumneja ja mielipideartikkeleita sisältävä sanomalehden sivun, joka amerikkalaisissa lehdissä on perinteisesti pääkirjoitussivun vierellä.

optinen ajo Kamera-ajo, joka zoom-objektiivin efektinä polttoväliä muuttamalla. Zoomauksessa tapahtuu aina perspektiivin vääristymä. Optinen ajo on tavallaan luonnon, koska ihmissilmä ei kykene vastaavaan toimintaan eli polttovälin muuttamiseen. Optisen ajon etuja ovat nopeus sekä yllättävien liikkeiden hallinta ja ilmaisu.

organisaatio Yhteisö, jonka toiminnalla on jokin tarkoitus ja tavoitteet.

organisaatioilme ks. yhteisöilme

organisaatioviestintä Organisaatiota koskeva tai organisaation sisällä tapahtuva viestintä, jonka tavoitteena on liittää organisaatio osajärjestelmiinsä tai ympäristöönsä niin, että osat voivat toimia yhteen sopivalla tavalla päämäärien saavuttamiseksi.

originaali Painettavaksi tarkoitettu alkuperäiskuva tai -teksti.

orporivi Kappaleen viimeinen rivi, joka ei mahdu palstan loppuun vaan ajautuu seuraavan palstan ensimmäiseksi riviksi.

osa ks. selkä

osallistava ohjelma ks. kontaktiohjelma

osallistumisen edistäminen Vuorovaikutteinen viestintä, jossa virnaomaiset edistävät keskustelua ja osallistumista tuottamalla aktiivisesti tietoa vireillä olevista asioista, ongelmista ja

niiden ratkaisuvaihtoehdoista sekä perustelevat päätöksensä julkisuudessa.

osallistuva havainnointi ks. havainnointi

osasto 1) Toimitusorganisaation osa, joka tehtävänä on vastata jostakin aihepiiristä (kotimaan osasto, urheiluosasto, kulttuuriosasto, talousosasto, viikonvaihteosasto, ulkomaan osasto, yleisöosasto). 2) Toimituksen osaorganisaation tuottamat sivut.

ostoskanava Erilaisia tuotteita ja niiden käyttöä esittelevä televisiokanava tai -ohjelma, joiden kautta tuotteet ovat myös tilattavissa.

osuma ks. hitti

otaku Vieraantunut ja ihmisten välittömästi vuorovaikutuksesta eristäytynyt (japanilais)nuori, joka on rakentanut elämänsä ja identiteettinsä jonkin maailmiön varaan. Otakun kaikki sosiaalinen toiminta tapahtuu median kautta ja keskittyy pääasiassa omaan habitukseen.

OTH (*opportunity to hear*) Tunnusluku, joka ilmaisee kuinka monta kertaa kohderyhmään kuuluvan ja kampanjalla vähintään kerran tavoitetun henkilön on ollut keskimäärin mahdollista kuulla radiomainos.

otos 1) Yhtäjaksoinen kuva kohteesta tai tilanteesta televisiossa tai elokuvassa. 2) Kameran tai nauhurin käynnistyksen ja pysäytyksen välinen kuva- ja äänitallennus. 3) Kahden liitoksen välinen elokuvan peruselementti.

oto-tiedottaja Oman toimensa tai tehtävänsä ohella tiedottamista hoitava henkilö organisaatiossa.

OTS (*opportunity to see*) Tunnusluku, joka ilmaisee kuinka monta kertaa kohderyhmään kuuluvan ja kampanjalla vähintään kerran tavoitetun henkilön on ollut keskimäärin mahdollista nähdä mainos.

otsikko Kirjoituksen (jutun, ilmoituksen) nimen tai aiheen ilmaiseva lause, sana tai sanaryhmä, sen eräänlainen tunniste tai tiivistys jutun sisällöstä, "päällekirjoitus" (*rubriikki*). Taitollisesti eri otsikkolajeiksi voidaan erottaa *alaotsikko* (pääotsikon alle taitettu tätä pienempi otsikko), *porrastettu otsikko* (otsikkorivit porrastetusti vasemmalla, keskellä ja oikealla), *pyramidiotsikko* (seuraava otsikko joko kapenee tai levenee), *revolveriootsikko* (ensimmäiset rivit vasemmalla ja jälkimmäiset tasattu oikealle), *seisova otsikko* (päivästä toiseen samanlaisena toistuva otsikko), *sivuotsikko* (sivun marginaaliin sijoitettu otsikko), *tasariviootsikko* (otsikkorivit yhtä pitkät), *viiriootsikko* (viirin muotoon taitettu otsikko, jossa pääotsikko on leveämpi kuin alaotsikko) ja *yläotsikko* (pääotsikon yläpuolelle taitettu tätä pienempi otsikko). Itse tekstiin voidaan lisäksi sisällyttää sitä jäsentävä *väliotsikko*, joka myös on tiivistys väliotsikkoa seuraavasta kappaleista.

otsikkojuliste ks. lööppi

otsikkoäläys Otsikkovinkki

otto Samasta kohtauksesta taltioitu yksittäinen versio.

outcue ks. ylimenorepliikki

out-of-home audience Kodin ulkopuolella radio- ja tv-ohjelmia seuraava yleisö.

outro Radio- ja tv-lähetyksen lopetusstandardi, lopputunnari, loppuotsikko tai -lausuma tyyliin "Tässä kaikki tällä kertaa".

outside-the-home viewing Yleisön mittaamenetelmä, jossa kohteina ovat muualla kuin kotonaan televisiota katsovat kuluttajat.

outtakes Filmin tai videopätkät, joita ei hyödynnetä elokuvan tai videon lopullisessa versiossa.

ovensuukysely Median vaalipaikan ulkopuolella tekemä mielipidekysely jo äänestäneiden keskuudessa. Ovensuukyselyn tuloksilla on mahdollista spekuloida ja ennakkoon vaalien lopullista tulosta. Tulosten on arveltu myös jossain määrin ohjailevan äänestyskäyttäytymistä jos ne julkaistaan ennen vaalien päättymistä.

over-banner Nimiön yläpuolinen otsikko.

overkill Erittäin intensiivinen ja voimakkaasti suostutteleva media- tai markkinointikampanja.

overnight Myöhään yöllä kirjoitettu, seuraavan päivän iltapäiväpainokseen tarkoitettu juttu.

overrun Suunnitellun lehden painosmäärän tai lähetysajan ylittäminen radiossa tai televisiossa.

over-the-roof ks. over-banner